

Posudek na bakalářskou práci Kateřiny Čechové
Kumbh Mela – česká mediální reflexe největší náboženské pouti světa
(Kumbh Mela – Czech media reflection of the world's largest religious pilgrimage)
ÚJCA, FFUK, Praha 2016, 39 stran

Bakalářská práce studentky hindštiny Kateřiny Čechové se zabývá významným indickým poutnickým festivalem, proslulou Kumbhamélou (dále jen KM), jak byla prezentována v českém mediálním prostoru v letech 2001 a 2013. Jejím hlavním cílem je podle slov samotné autorky prozkoumat obraz cizího náboženského rituálu, tak jak ho podávají česká média, a zjistit, jestli se tento obraz v průběhu let vyvíjí či mění. Jedná se vsukutku o pozoruhodné téma, jehož výstižné zpracování by mohlo přispět ke stále velmi živému diskurzu kriticky zkoumajícímu vytváření naší představy o cizí, zejm. orientální kultuře. Dobře provedená a následně prezentovaná analýza aktuálních mediálních výstupů by navíc případně obecné závěry dokázala opřít o konkrétní příklady z masových sdělovacích prostředků, jež by jasně poukázaly, jakým způsobem dochází ke zjednodušování zkoumaného předmětu, k zavádějící mediální zkratce, k vědomé i nevědomé manipulaci s neinformovaným recipientem i k bulvarizaci ve své podstatě dosti závažného tématu. Zdá se mi, že obsah tolik oblíbeného a snad i nadužívaného termínu ‚orientalismus‘ prochází od počátku 21. století pozoruhodným vývojem, a právě zaměření na masmédia by k poznání jeho nové podoby mohlo významným způsobem přispět.

Na samý úvod svého posudku nemohu neuvést jednu důležitou skutečnost. Ačkoliv jsem u práce uveden jako její vedoucí, Kateřina Čechová se mnou své téma nikdy nekonzultovala, nepředstavila mi zamýšlenou strukturu práce, neseznámila mě s používanou literaturou ani s prameny, které se chystá zkoumat. Stručně a jasně řečeno, z práce jsem až do jejího odevzdání, jež proběhlo tři dny před nejzazším termínem, neviděl ani jediné písmenko. Snad jsou tyto důvody dostatečně pochopitelné, abych se tímto vzdal jakékoliv zodpovědnosti za výsledný text. Na případné problémy s prací, která neprošla ani velmi zběžnou kontrolou, jsem studentku upozorňoval, a to, že práci ve stávající podobě nakonec odevzdala, je tedy čistě její vlastní rozhodnutí.

Práce je rozdělena do tří kapitol, po kterých následuje stručný závěr, a samotné struktúře lze vytknout jen máloco – je logická, přehledná, ačkoliv nepřekvapí jakýmkoliv nápadem. První kapitola se zabývá mytologií KM, její historií i reflexí českými indology ve 20. stol., druhá se věnuje KM z r. 2001 a třetí té z r. 2013. Již při pohledu do obsahu však trochu zarazí, že se dílčí části dvou hlavních kapitol, analyzujících český mediální obraz obou zkoumaných KM, nezabývají identickými tématy – taková organizace textu, třeba i včetně identického pojmenování podkapitol, by pro případné srovnání byla více než žádoucí, a zatímco KM 2001 se např. dostalo samostatného shrnutí, v případě KM 2013 něco podobného viditelně chybí. Rychlé prolisťování práce navíc poukazuje na její dosti chabý rozsah, a ačkoliv se ne vždy musí jednat o negativum, 31 normostran čistého textu, v němž se navíc často objevují i delší citované pasáže, je na bakalářskou práci předkládanou k obhajobě na FFUK trochu málo.

Podíváme-li se na jednotlivé části práce, jako mimořádně problematická, ba přímo špatná se mi jeví celá první kapitola. V úvodu velmi stručného náčrtu historie svátku autorka prezentuje svůj názor, podle něž by počátky slavnosti kladla do 17. či 18. stol. – jak však k tomuto přesvědčení došla, nám posléze nikde nesdělí, od zápisků čínského buddhistického poutníka ze 7. stol., který o nějakém náboženském festivalu na soutoku Gangy s Jamunou podává nepříliš jasnou zprávu, totiž rovnou skočí do 19. stol., do doby britského Rádže, z níž pocházejí první skutečně historické záznamy o konání KM. Kde jsou tedy jakékoliv

argumenty pro zmiňované 17. stol.? V kontextu jinak značně stručného podání se jako zcela nadbytečné jeví převyprávění mýtu o dmýchání mléčného oceánu na s. 11 (zabírající celou jednu stranu), které navíc vychází z české publikace popularizačního charakteru, kde je příslušná pasáž již převyprávěna, nikoliv přeložena. U odborného textu bych očekával spíše práci s pramenem a odkaz na něj, byť by se jednalo o anglický, ale stále více akademický překlad. Zajímavá témata k interpretaci i dalším úvahám, jež by vhodně předznamenala mediální analýzu obou sledovaných svátků, představují texty předních českých indologů ve 20. stol., o nichž se autorka opět jen velmi stručně zmiňuje (2 případy – Pertold a kolektiv autorů v publikaci *Indie zblízka*). To, že se žádný jiný český indolog ve svém díle nezaobírá KM, však ještě neznamená, že české „*akademické prostředí nebylo příliš nakloněno studiu poutních rituálů, potažmo náboženským rituálům vůbec*“ (s. 15). (Zde navíc: jde jen o chybnou pádovou vazbu a mělo by být „*potažmo náboženských rituálů vůbec*“, nebo skutečně autorka soudí, že se nikdo z indologů nezajímal o náboženské rituály Indie, jak z věty bezprostředně vyplývá?).

Co v této první, značně nedodělané kapitole podle mého názoru výrazně chybí, je teoretický náhled na problematiku zkoumání a poznávání cizího, tedy představení obecného rámce již zmiňovaného orientalistického diskurzu a rovněž jeho zasazení do českého prostředí (o to větší škoda, když se tímto tématem jeden ze současných českých indologů, který navíc působí na našem ústavu, dlouhodobě zabývá). Ačkoliv takový záběr zdánlivě přímo nesouvisí s KM, bez podobného teoretického uchopení celé problematiky, jež by současně poskytlo jasněji definované interpretační možnosti, bude každá analýza dat získaných z médií jen nesystematickým vršením dalších a dalších citátů, jak se ostatně jasně ukazuje i ve dvou hlavních kapitolách práce.

V nich autorka prezentuje své poznatky, které získala během vlastního textového výzkumu, o jehož metodologii se však ani slovem nezmiňuje – hledala v databázi žurnalistických textů pomocí klíčových slov, listovala vybranými periodiky v knihovnách, a pokud ano, která a proč si zvolila, jakým způsobem prováděla samotnou analýzu textů, na jaké problémy během ní opakovaně narážela a jak jim čelila... tyto a mnohé další otázky by měly v práci zaznít, ať už v jejím úvodu nebo by bezprostředně předcházely prezentaci samotného výzkumu. Ačkoliv citace, které tvoří páteř obou kapitol, se zdají být většinou dobře vybrané, až na několik trefných postřehů, provázených však sarkasmem zcela nevhodným pro odbornou práci, se o podstatě českého mediálního obrazu KM příliš nedozvídáme, natož o jeho vývoji během 12 let, pomineme-li tedy podstatně menší mediální pozornost věnovanou KM konané v r. 2013. Autorka většinou jen ocituje pramen, přidá k němu svůj pichlavý komentář nebo zhodnotí relevanci poskytovaných informací. Cílem její analýzy však rozhodně nemělo být to, aby hodnotila, která z novinových zpráv o KM je nejlepší (viz s. 33). Dvě celkem smysluplně napsané podkapitoly závěru (4 a 4.1, 4.2 ale už rozhodně ne) zároveň svědčí o tom, že je schopna se nad tématem zamýšlet, generalizovat a následně formulovat relevantní postřehy, podložené provedeným výzkumem. Z většiny textu je ale až příliš patrná skutečnost, že autorku tlačil čas a skládala jej dohromady na poslední chvíli. Opravdu škoda toho nevyužitého potenciálu.

V práci se bohužel také vyskytuje skutečně obrovské množství překlepů i gramatických chyb, a rozhodně nejde o nějaké maličkosti (interpunkce, nesprávné pádové vazby, shoda přísudku s podmětem apod.). Je to ke škodě věci, protože soudě podle stylistiky, autorka se dokáže poměrně obstojně vyjadřovat, její slovní zásoba je celkem bohatá i nápaditá, a celý text je víceméně svěží a čtivě napsaný. Někdy však, opět bohužel, do takové míry, která vyvolává pochyby, zda autorka správně rozumí pravidlům psaní odborného textu (např. na s. 9 ironicky působící výklad slova *méla* a vysvětlení, proč se autorka ve své práci rozhodla používat nesprávného tvaru „*mela*“). Z puntičkářského, čistě formálního pohledu pak nepříjemně

překvapí až příliš časté nedodržování pravidel českého přepisu slov indického původu, jakož i četné prohřešky proti standardizovanému způsobu citací – že mnohé vznikly nepozorností a spěchem při finální redakci práce, bohužel nelze považovat za dostatečnou omluvu (např. s. 11, pozn. 5 – spolu s D. Zbavitelem náleží autorství citované publikace někomu jinému, než je zde uveden; dále např. s. 13, pozn. 7 a 8; s. 16, v pozn. 14-16 není třeba vypisovat plná jména všech autorů; s. 20, v pozn. 24-26 a s. 29 není třeba opakovat celou citaci).

Aby se tato práce stala bezproblémovou, bylo by třeba ji zásadně přepracovat (prakticky celou 1. kapitolu napsat znovu a jinak), využít cenných dat získaných výzkumem, hodnotit zprávy o KM nikoliv jako dobré či špatné, ale jakým způsobem (spolu)vytvářejí mediální obraz KM v českém prostředí (např. na co navazují v konstrukci českého orientalismu, čím jeho pojetí naopak mění apod.), kterými aspekty se tento obraz výrazně odlišuje od mediálních prezentací v jiných evropských zemích atd.

Vzhledem ke všem výše uvedeným připomínkám, které považuji za skutečně zásadní, nemohu bohužel ani při nejlepší vůli tuto práci v její stávající podobě doporučit k obhajobě.

V Praze 23.8.2016

Zdeněk Štípl, PhD.